

SZEMLE

Tandori Dezső

HÁROM KARC

Madárkám, aforizmák

Ha neked tehát – Neked Tehát, Neked tehát, neked Tehát – még kórházba is kellett volna járnom hozzád, bocsnak, járnod hozzám, ki gondozta volna madárkánkat, az épp most oly tollatlan, szépiával és más jókkal etetendő verébkénket? Akit én nem akartam, eleinte, csak mióta a szemébe néztem, meg azt is tudom, hogy kétnapos sérültként nekem mentették meg, micsoda meló lehetett, cseppentőkkel etc., azóta, na... Az ember bfejt, félreütéseket produkál, befejezetlen mondatokat, laposságokat mond, satnyán viccel. Csak a... mi is a tiszta beszéd? Heideggernél az... bocsnak, Heideggernél az eléggé olvashatatlan folytatású „lét” nem azonos a józsef-attilai léttel, az Heideggernél a jelenvalólét stb. Csak az aforizma a tiszta beszéd. Antik forizmák álltak a ligúr partokon, igen, a ligúriai partok sziklakiszögellőkre épült házcsoportjait rajzoltam én – atavisztikus olaszágom, tandori? nem indiai az? –, ld. egyebütt, meg itt is akkor, Szerk., Jóm, egyet. De az aforizmák a tiszta beszéd. „Elfogadtam a játszma szabályait, feladtam. Nem fogadtam el a játszma szabályait, nem adom fel.” – „Már csak annyi könnyelműség sincs bennem, hogy könnyelmű legyek, hát még bármi komolyabb.” – „Ha nem írok verset, minden (bajom van, engem sújt, legyűr). Ha verset írok, már nem annyira. Ha pedig már verset sem írok...” Na, gyerünk vissza madárkám szeméhez, főleg csőréhez; jóféle salátára tátja, szőlőre, ezeken mind szépia, tollasodjék, leülök az alacsony sámlira, állítólag combizommerevedésem oka is volt ez a háromnegyed éven át tartó leülök, felkelek, de akkor hol van a prosztata, és miért renyhe a bélműködésem, s mi ez a fájdalom tünet?!

Kis verébbangok-testszagok

Visszacsíjog, üljek a szoba közepére a nagy fotelba, melyet oda rendszeresítettem (odarendszeresített egyet az eb a Szaharába, ezek nem ily viccek), nagy, bolyhos törölköző a karfáján, percenként törölközöm,

mint egy salakteniszbajnok, ernyedte tagjaim egymásba ficamítom, a tüneteket hol érzem, hol nem. Visszahív, jó, egyszerű munkákat végzek már csak, egy mozgássérült (vagyok), egy mozgássérült madárka szemfényét megengedhetem magamnak. Csak élhetnék neki! Öregekről mind több filmet látok tévémben, mindenki otthon szeretne meghalni (én örökké élni!) stb. Mennyire megértem! Átmegyek hozzá, kínálom szőlővel, ő most magokat eszik. Jóízű falatozása közben Kassáknak szól ki, Berda-verseket skandál, mondanám, lilagöz értelmiségi poéta. Nem mondom. Szívom verébtést-illatát, süti a nap a gyér tollazatot, a saláta szottyad-fonnyad, ez is sajátos aroma, meg a kitisztíthatatlan kali, az ég oltalma véd minket. Klímaváltozásaival. Én a közműveket se tudtam elfogadni, hát még a szelet, az anyag halmazállapotait, a felhők miből lesznek, jó, a föld, az érc, a szikla öröktől ott van, azonban az Öröktől, hát az is öröktől van. Híres szirtfokok, eleve a tengerpart vonala a térképen, eleve a térkép, elbizakodottságunk egyik forrása, hogy csak mint távolság kihajtogatós kartográfiai golyója mind... egy verébké szemének fénye, folyó, ő maga, ha szabadon repül, szintén golyó, amivel lelovik, golyó, amit a prosztata nyomhat, heregolyó, a világ így kerek. A négyyszög körösül, a kör négyyszögesül, a világ így kerek, ilyenkor látszik, mennyire nem érnek semmit az aforizmák, verébkém élne még legalább tíz évet, s én végig vele! Üdv, Berda.

Bristol, vonat jár be

Egymás hajlott vágányú, kis angol vidéki pályaudvarait nem ismerjük, nem egymás bélfájását, prosztatáját, jó, azt sem, de hogy Bristol múzeumában azt a kis fehér kutyát láttam a képen, néz gazdája után, romantikusan „Visszajön-e?” volt a cím, mintha a juhászbé kérdezné, és „Nem jött vissza”, mondja a teremőr az idegennek, nem, a kis pályaudvarokra „vonat jár be”, szobámban a fotelt a bolyhos törölközővel, kéretlen enyhület, átvette támláján, középre tolom, madárkámnak MEGVAN, nekem vonat jár be. De mikor Te hazaugrasz, hét közepén, a kis fekete szem a Te kezében akar csak ülni, én neki a rivális vagyok, a csapat, az elemi természetesség, a kajaösszeköttetés, Kontaktperson, ahogy mind többet hallom állatokról tévémben, kezében elüldögélne, elaludgatna, de nem lehet semmit örökké. Persze, bedühödtem a „Mindig a halál előszobájában élünk” – bölcs barátomra, s ő megsértődik levelemre. Minden személyes érintkezés szerencsétlen. Ha az iro-

dalom fel van találva, a vele kapcsolatos személyesség csak tévedés vagy (vélt) üzleti érdek. A tárgyak nem Nemes Nagy Ágnes metafizikált realitásai, a tárgyak nekem nem tárgyak, nekem ez a KÖTET-LEN környezet van, VAN, ebben érdemes csak élnem, minden utazás már felbredés az utazáshoz, kimenés a reptérre, pályaudvarra, várakozás, elhelyezkedés, visz a gép, a mozdony, jön a kalauz, a stb. – már mások rendje. Csak a ma-gam törvényei szerint akarok örülni, így J. A., s mily igaz. Még az emberi szeretet törvényei is hagyjanak békén. Épp elég, hogy egy mozgássérült fekete szem szeretetét – nem is az! – emberszeretetté teszem. De különben csak mint a II. Vil. H. utáni clochard, az emlékezte-veszett Duras-nál a Colpi-filmben, a Hamlet-kötet óta öregedő egóm, ő nem tudja, ki kicsoda, megsérült agy a lágerből, de él, ül a Szajna Párizs-kívüli partján, romterep (még), képes folyóiratokból vág, ragaszt össze kollázsokat ajándékba akárkinek, a hozzá közelítőkből. (Feleség, haverok, kollégák, rokonság.) Csak azt ne akarják, hogy emlékezzem rájuk, ő különben nagyon szereti őket, nagyon, nem nagyon, szereti.

Ah, mely igaz, mit Camullus Lssullo mondott, Quantum Becitgi, VII. ének: „Mondom hetedikének” (rejtélyes célzás), „amikor verset ír az ember, persze, nem írni volna jó”, mondta Jusepos Altessi, de Taroodi Denonoes megfejtette ezt ezzel: Ld. mondásom. Ha nem írok verset, minden alatt vagyok, ha írok, messze nem annyira, de ha még verset sem írok... Csak ez nincs, mindig már csak a „vers” abbahagyása van, és nem üldögélhetek parti kunyhóban tömérdek kivágandó újság közt, mert beépítenek.

Ezredvég, 2008/1.

(Tandori Dezsó 1938-ban született Budapesten. Verset, prózát és esszét egyaránt ír, műfordítással is foglalkozik. József Attila-, Babérkoszorú- és Kossuth-díjas.)